

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Σύνοψη και κωδικοποίηση των ερωτημάτων και προβληματισμών που διατυπώθηκαν στο διεθνές θεολογικό συνέδριο: «Διακόνισσες, χειροτονία των γυναικών και Ορθόδοξη θεολογία»

1. Πόσο σημαντικό για το θεολογικό οπλοστάσιο της Ορθόδοξης Εκκλησίας είναι το γεγονός ότι ο θεσμός των διακονισσών έχει οικουμενική συνοδική και νομοκανονική θεμελίωση, που μάλιστα ουδέποτε καταργήθηκε από μεταγενέστερη συνοδική απόφαση;
2. Αν η διακόνισσα εγκαθίστατο στο λειτούργημά της με *χειροτονία*, η οποία είναι ίδιον του ανώτερου κλήρου, και όχι με *χειροθεσία*, και η χειροτονία της έχει απόλυτη ομοιότητα ως προς την μορφή και το περιεχόμενο με τις χειροτονίες των ανώτερων βαθμίδων του ανώτερου κλήρου, μήπως η απροθυμία ορισμένων Ορθοδόξων Αυτοκεφάλων Εκκλησιών να προχωρήσουν στην αναβίωση του θεσμού των διακονισσών επηρεάζει την μαρτυρία της εκκλησίας στο σύγχρονο κόσμο;
3. Η σαφής διαβεβαίωση στις αρχαίες ευχές, ότι ο Χριστός δεν απαγόρευσε στις εκκλησίες να έχουν λειτουργικά καθήκοντα και οι γυναίκες (βλ. το «*ὁ μὴδὲ γυναίκας...λειτουργεῖν τοῖς ἁγίοις οἴκοις σου ἀποβαλλόμενος*»), πόσο μπορεί να βοηθήσει την Ορθόδοξη Εκκλησία να προχωρήσει αμέσως στην ανασύσταση του θεσμού των διακονισσών;
4. Η προτεινόμενη διάκριση της ανώτερης χειροτονίας και ιερωσύνης σε «διακονική» και «ιερουργική», διάκριση δηλαδή ποσοτική και καταμερισματική, και όχι ποιοτική, θα μπορούσε να βοηθήσει την Ορθόδοξη Εκκλησία να ανασυστήσει την αρχαία παραδοσιακή πρακτική και να χειροτονεύει διακόνισσες;
5. Η ερμηνεία στις κανονικές πηγές, ότι η διακόνισσα, ως σύμβολο του Αγίου Πνεύματος, είχε ανώτερη θέση και από αυτούς τους πρεσβύτερους, που εθεωρούντο σύμβολα των Αποστόλων, πόσο μπορεί να επηρεάσει την αναβάθμιση της θέσης της γυναίκας αναφορικά με το θεολογικά θεμιτό της συμμετοχής των γυναικών στην ανώτερη μυστηριακή διακονική ιερωσύνη;
6. Μπορούν οι Ορθόδοξοι επίσκοποι ανά πάσα στιγμή, χωρίς άλλη σχετική συνοδική απόφαση, να χειροτονούν διακόνισσες και να τις αποδέχονται στον ανώτερο κλήρο;
7. Αν το *ιδιάζον* χαρακτηριστικό της Ορθόδοξης Εκκλησίας είναι η λειτουργική (και ευχαριστιακή) θεολογία, πόσο απαραίτητη στη σημερινή εποχή είναι η αναβίωση του θεσμού των χειροτονημένων διακονισσών, για την απαραίτητη ιεραποστολική μαρτυρία της, κυρίως στον τομέα της διακονίας;
8. Αν το ανθρώπινο πρόσωπο προσδιορίζεται από την σχέση του με τους άλλους, και αν η ευχαριστιακή κοινότητα αποτελεί για τους Ορθοδόξους το κυρίαρχο πλαίσιο επικοινωνητικών και ενάρετων σχέσεων, οι οποίες είναι πλήρως δυνατές τόσο από τους άνδρες όσο και από τις γυναίκες, με ποια θεολογικά επιχειρήματα μπορεί κανείς να αποκλείσει τις γυναίκες ακόμη και από την διακονική μυστηριακή ιερωσύνη;
9. Μήπως η παρουσία δαιμονικών στοιχείων (π.χ. αντιλήψεων περί κατάρας της γυναίκας ως υπαίτιας της πτώσης και αιώνιας καταδίκης της, με την υποταγή της στον άνδρα, περί ακαθαρσίας της, με επακόλουθο την περιθωριοποίησή της στη λατρευτική ζωή και τη διοίκηση της Εκκλησίας κλπ.), υποβαθμίζουν την μαρτυρία της Εκκλησίας στον κόσμο, εγείροντας επί πλέον και τεράστιο ηθικό πρόβλημα;

10. Στην μακραίωνη ιστορία του Δυτικού χριστιανικού κόσμου διαπιστώνεται ιστορικά σταδιακή, ίσως ασυνείδητα, υποβάθμιση των γυναικών στον σε τρία ζητήματα: της θέσης της Μαρίας της Μαγδαληνής, της Αγίας Ιουνίας, αλλά και του θεσμού των διακονισσών. Αντίθετα στη μακραίωνη παράδοση της Ανατολής, είναι πλέον επιστημονικά αποδεδειγμένο, ότι η Εκκλησία σεμνύνεται τα παραπάνω πρόσωπα και θεσμούς. Πόσο θα μπορούσε αυτό να επηρεάσει τη θέση της Ορθόδοξης Εκκλησίας;
11. Η αδιαμφισβήτητη πλέον επιστημονικά ύπαρξη στην Κ.Δ. και στους πρώτους χριστιανικούς αιώνες σημαινόντων γυναικών «αποστόλων» (π.χ. Ιουνία) πόσο μπορεί να επηρεάσει την Ορθόδοξη θεολογική επιχειρηματολογία στο θέμα της χειροτονίας των γυναικών;
12. Αν ακόμη και μεγάλοι θεολόγοι ιεράρχες, όπως ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος και ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος αναφορικά με την ιερωσύνη χρησιμοποιούν μεταφορές που βασίζονται όχι σε ανδρικά πατρικά μοντέλα, αλλά σε πρότυπα αρετών για την κοινότητα, και επί πλέον αμφοτέροι χρησιμοποιούν τόσο αρσενικές όσο και θηλυκές μεταφορές για να περιγράψουν την μέθοδο και το λειτουργήμα της ιερωσύνης, με ποια θεολογικά επιχειρήματα μπορεί να δικαιολογηθεί ο αποκλεισμός από αυτήν των γυναικών, ακόμη και από την διακονική ιερωσύνη;
13. Η αναφορά του Γρηγορίου Πατριάρχη Αντιοχείας στη σύνδεση των γυναικών, μέχρι και τον 6ο μ.Χ. αι., τόσο με το αποστολικό αξίωμα, όσο και με την χειροτονία («*Μαθέτω Πέτρος ὁ ἀρνησάμενός με, ὅτι δύναμαι καὶ γυναῖκας ἀποστόλους χειροτονεῖν*» PG 88 στ. 1864b), μήπως αποδεικνύει ότι δεν είναι παντελώς αμάρτυρη στην Ανατολική χριστιανική παράδοση διαφορετική στάση της Εκκλησίας αναφορικά με την λειτουργική θέση των γυναικών;
14. Αποτελεί η αποκλειστική «ανδρική ιερωσύνη», λόγω της ιστορικά αδιαφιλονίκητης ἄρρενος μορφής του ενανθρωπήσαντος Θεού, δεσμευτικό στοιχείο της θείας Χάρης; πόσο ισχυρό θεολογικά επιχείρημα μπορεί να είναι κάτι τέτοιο, και πόσο σύμφωνο με το δόγμα της Χαλκηδόνας;
15. Ιστορικά ο αποκλεισμός των γυναικών από την μυστηριακή ιερωσύνη είναι «θείω δικαίω» (de jure humano) ή «ανθρωπίνω δικαίω» de jure divino);
16. Η στενή σύνδεση από πλευράς ορολογίας, και μάλιστα επανειλημμένως, «διακονίας» και «ιερουργίας» στην αρχαία αναφορά του Μ. Βασιλείου, τι συνέπειες μπορεί να έχει για τον λειτουργικό ρόλο των γυναικών;
17. Για το ακανθώδες ζήτημα της χειροτονίας των γυναικών η Ορθόδοξη Εκκλησία και θεολογία θα πρέπει να χρησιμοποιεί λειτουργικά, νομοκανονικά, τριαδολογικά, χριστολογικά, εκκλησιολογικά, εσχατολογικά ή κοινωνιολογικά κριτήρια;
18. Μήπως στην επιλογή των θεολογικών κριτηρίων θα πρέπει να δίνεται προτεραιότητα στην μακραίωνη «πρωτογενή» λειτουργική παράδοση της Εκκλησίας, έναντι των διαφόρων εκ των υστέρων διατυπωθεισών δογματικών εκφράσεων;
19. Είναι θεολογικά θεμιτή η χρησιμοποίηση ανθρωπίνων, βιολογικών εννοιών για το φύλο και την δήθεν ανδρική ή θηλυκή υφή εκάστου των προσώπων της Αγίας Τριάδος;
20. Πώς και σε ποιο βαθμό η βασική θεολογική θέση, ότι στα έσχατα δεν θα υπάρχει η διάκριση με βάση το βιολογικό φύλο, μπορεί να επηρεάσει τη συζήτηση για τον λειτουργικό και μυστηριακό ρόλο των γυναικών;

21. Μήπως η επίκληση στοιχείων οντολογικής έκπτωσης, διαίρεσης και μερισμού του ανθρώπου σε δύο ιεραρχικά τοποθετούμενα φύλα, αναιρεί το δόγμα της Θείας ενανθρωπήσεως και ακυρώνει τους στόχους της;
22. Αν αρχέτυπο του ανθρώπου κατά την Ορθόδοξη χριστιανική ανθρωπολογία είναι ο Χριστός, η επίκληση του άρρενος φύλου του Λόγου του Θεού έχει θεολογικά, νομοκανονικά ιστορικο-κριτικά, αλλά και λειτουργικά ερείσματα για τον αποκλεισμό της γυναίκας ακόμη και από την διακονική μυστηριακή ιερωσύνη;
23. Αν το κάθε ανθρώπινο πρόσωπο δημιουργήθηκε μοναδικό, ακέραιο και ελεύθερο, προορισμένο με την ενάρετη βιωτή του να επιτύχει την *θέωση*, πως είναι δυνατόν θεολογικά να προσδιορίζεται η φύση του ανθρώπου, ή ακόμη και η ενάρετη ζωή του, με βάση το φύλο; Δεν συνεπάγεται κάτι τέτοιο άρνηση του πληρώματος της ανθρώπινης φύσης στην κορωνίδα της δημιουργίας, αλλά και της κλήσης της προς το «*καθ' ομοίωσιν*»;
24. Αν αναφορικά με την διακονία της ιερωσύνης, μήπως η επιλεκτική χρήση μεταφορών και πρακτικών βασισμένων στο φύλο – που θεολογικά και ανθρωπολογικά οδηγούν στην απομείωση του ανθρώπινου προσώπου – ουσιαστικά υποσκάπτεται παρά ενθαρρύνεται η επίτευξη του Ορθόδοξου ιδεώδους της *θεώσεως*;